

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Št. VIII.

Vsebina: 56. Po škofijski sinodi. — 57. Poročilo o delovanju bratovščine SS. Cordis v letu 1902. (Nadaljevanje in konec.) — 58. Rzsodba c. kr. upravnega sodišča na Dunaju v celovškem pokopališkem vprašanju. — 59. Perijodična poročila in izkazi za leto 1903. — 60. Paramenti izza časa cesarice Marije Terezije. — 61. Konkurni razpis. — 62. Škofijska kronika.

1903.

56.

Po škofijski sinodi.

P. t. gospodom duhovnikom!

I.

Neizrečeno sem hvaležen Gospodu Bogu, ki nam je delo sinodalno prav posebno blagoslovil. Ves uspeh pripisujem prvič pomoči in priprošnji prečiste Device Marije, ki je sedež modrosti Božje in Mati dobrega sveta in kateri sem koj spočetka vse svoje škofovsko delovanje posvetil, drugič pa posebni dobroti božjega Srca Jezusovega, ki je vnetim častivcem svojim obljubil, da jih bo podpiral v vseh njihovih podjetjih in jim dal srečen izid.

Da, zares, Gospod Jezus je bil s Svojim Duhom v sredi med nami: saj so srca naša žarela svete ljubezni in svete navdušenosti, ki je bila od zgoraj vanje vilita. Kako vneto ste se udeleževali posvetovanj v raznih oddelkih! To so mi pričali zapisniki in mnogi praktični predlogi, katere sem rad sprejel in po njih svoje naredbe popravil. Hvala predsednikom in posebno še izvestiteljem za trud in podporo.

Kaj naj rečem o napeti pozornosti pri razpravah v cerkvi, in sicer ne samo pri zanimivih, podučljivih in spodbudnih duhovnih govorih duhovnega našega voditelja, ampak tudi pri dosti dolgo trajajočih govorih mojih, s katerimi sem razne nasvete, želje in določbe utemeljeval. Opazil sem, da zanimanje raste od dne do dne, da sveta radost prevzema srca Vaša.

Tudi po zastopnikih svojih ste mi podali precej prošenj in željâ, katere vse so bile v resnici utemeljene že same po sebi; zastopnikom ni bilo treba razlagati jih in potrebe njihove utemeljevati. Prav rad sem vse prečital in tudi na vse koj odgovoril; upam, da ste bili z odgovori zadovoljni.

In kaj naj rečem o jutru zadnjega dne? Slovesna sv. maša, sklepni govor, skupno sv. obhajilo 376 du-

hovnikov, očiščenih v zakramentu sv. pokore, vnetih ljubezni do Gospoda Jezusa Kristusa in pripravljenih na nove žrtve v časni in večni blagor milih naših vernikov! To je impozanten, veličasten prizor! Kaj ne, ne bomo ga pozabili.

Srčno se zahvalim vsem pomočnikom pri sinodi, posebno beležniku in gospodom, ki so toliko duhovnikom preskrbeli stanovanje: trud naj Vam povrne dobri Oče nebeški.

II.

Sinodalne določbe se sedaj tiskajo. Upam, da bodo do novega leta dotiskane in bodo z novim letom vse določbe postale obvezne. Postavili smo v sinodi trden temelj, na katerem hočemo v svojem duhovno-pastirskem delovanju stati, in odkazali pravec, v katerem se hočemo vsi gibati, da z enotnim postopanjem in prizadevanjem zares ves narod po vseh župnijah v istem duhu vzgajamo in vodimo.

Izmed duhovskih zadrug sem jih petero posebno priporočil: bratovščino sv. družine, bratovščino sv. rožnega venca, apostolstvo molitve, Marijine kongregacije in tretji red sv. Frančiška. V tesni zvezi ž njimi so izobraževalna društva za može, posebno za mladeniče.

Dolžnosti vseh teh se lahko izpolnjujejo: apostolstvo molitve zahteva, naj se vsako jutro molitve, dela in trpljenja istega dne s Srcem Jezusovim darujejo nebeškemu Očetu na namene, na katere se Gospod Jezus sam na naših altarjih daruje; bratovščina sv. družine priporoča skupno molitev družine pred podobo sv. družine; želi posebno, da se zvečer skupno moli sv. rožni venec; bratovščina sv. rožnega venca ravno molitev sv. rožnega venca bolj natanko določuje; želi

namreč, naj se vsak teden vsaj enkrat v molitvi spominja vseh 15 skrivnosti. Ali bi bilo kako posebno breme za naše družine, ko bi se ta tri društva povsod v vsako hišo vpeljala? Saj bi s tem le vsakdanje navadne molitve bolj posvetili, za nje se bolj zavezali, mnogo odpustkov dobili in bolj gotovo vsi večkrat prejeli sv. zakramente, brez katerih se ni mogoče obvarovati smrtnega greha in ostati v milosti Božji.

Za mladino naj bi se vpeljala Marijina kongregacija, za druge pa tretji red. Obe društvi sta z bratovščino sv. družine vred neizmerne socialnega pomena, ako se v duhu in smislu od cerkve odobrene organizacije vodita. Molitvene dolžnosti za Marijino družbo so kaj male in neznatne, za tretji red sicer malo večje (vsak dan 12 očenašev), vendar lahko mogoče zraven drugih že omenjenih molitev priporočenih bratovščin.

Tem se pridružijo z njimi tesno zvezana izobraževalna društva za može, posebno za mladeniče.

Treba le spretnega in požrtvovalnega vodstva, da življenje in vnema ne zaspi. Za bratovščino sv. rožnega venca je voditelj župnik dotične fare; centralnega voditelja ni. Pri vseh drugih je pa potreben centralni voditelj. Tretji red sv. Frančiška vodijo očetje frančiškani, katerim želim prav veliko vneme in gorečnosti in agilnosti. Za vodstvo sv. družine je že imenovan preč. gosp. kanonik Kajdiž, za vodstvo apostolstva molitve pa preč. gospod svetnik in spiritual dr. Franc Ušeničnik: obema gospodoma priporočam, da ne prenehata duhovnih pastirjev vnemati za neutrudno delo pri dotičnih družbah.

Centralnega vodstva pa manjka Marijinim družbam in izobraževalnim društvom. Ali vendar bi bilo nujno potrebno. Drugače ni mogoč pregled, koliko je društev, kje bi se še mogla in morala ustanoviti; drugače tudi gorečnost posameznih gospodov opeša, mnogi si ne znajo pomagati, ne vedo prav začeti in ne vstrajno voditi.

Na Goričanah, in festo Stigmatum S. Francisci, 17. septembra 1903.

✠ Anton Bonaventura,
škof.

57.

Poročilo

o delovanju bratovščine SS. Cordis v letu 1902.

(Nadaljevanje in konec.)

Trnovo (4 konference): Točnost v dnevnem redu in poslovanju duhovnika; o čebelici; duhovnik in svobodorečnost; dober namen in duhovnik; kako otroke naučiti, kaj je zatajevanje, kako jih napelevati k zatajevanju?

Ribnica (10 konference): Katere so napake cerkvenih uslužbencev (cerkvenika, organista in strežnikov) in kako naj jih odstranja duhovnik; duhovnik z ozirom na zmernost; kako se morejo z vspehom voditi Marijine družbe; besede cerkvenikom; ka-

Zato imenujem škofijskim voditeljem Marijinih družb veleč. gosp. stolnega vikarja Janeza Kalana in ga pooblastim, da stopi v osebno in pismeno zvezo s predsedniki Marijinih družb, da po dekanijah skliče na shode predsednike in morda še kake mladeniče, da prireja in vreja razne večje shode, kakor vidi, da bi bilo potrebno ali vsaj koristno in sploh da nadzira vodstvo kongregacij, in ukrene vse, kar je za njihov razvitek potrebno.

Škofijskim voditeljem izobraževalnih društev pa imenujem veleč. gosp. stolnega vikarja Luko Smolnikarja in ga pooblastim, da po previdnosti ukrene vse to, kar je za krščansko izobrazbo naših mladeničev in mož potrebno, da pomaga društva ustanovljati, voditi in v gorečnosti ohraniti, da nadzira njihovo vodstvo, se posvetuje z načelniki in odstranjuje vse, kar bi društvom moglo biti v kvar.

Oba gospoda voditelja bodeta koncem vsakega leta sporočala škofijskemu o gibanju in napredku, pa tudi o pomanjkljivostih imenovanih družb, da bomo mogli imeti točni pregled o gibanju in ga koristno voditi.

Isto želim, da tudi voditelji družbe apostolstva molitve, bratovščine sv. družine in tretjega reda koncem vsakega leta poročajo škofijskemu o gibanju in delovanju dotičnih svetih zvez.

O razširjevanju, delovanju in uspehih bratovščine sv. rožnega venca naj koncem vsakega leta župniki izveščujejo gg. dekane in le-ti škofijskemu. V obče pa bodo ravno gg. dekani pri konferencah in pri vizitacijah prav mnogo mogli storiti za prosep vseh imenovanih društev in za pravo omiko našega ljudstva pričenši koj z mladino, dokler je še nežna in se more odvrniti od surovosti, pa obvarovati na potu krščanskih čednosti.

Te določbe koj veljajo, še preden »*codex synodi dioeceseanae*« na svitlo pride.

tere napake ljudstvo pri duhovniku najhitreje opazi in jih najhuje obsoja; obredi in razvade pri svetem obhajilu bolnikov in pri delitvi sv. poslednjega olja; priprava duhovnikova za sv. mašo in zahvala; ureditev pouka v krščanskem nauku v ponavljavnih šolah; kako je ravnati ob izključenju udov iz Marijinih družb; kako naj se duhovnik obnaša do političnih nasprotnikov; iz socijologije; alkoholizem in duhovnik; položaj tovarniških delavcev v večjih obrtnih krajih. i. d.

N o v o m e s t o (12 konferenc): Kako ustanoviti in kako odstraniti nevarnosti, da Marijine družbe ne postanejo le navadne bratovščine; namen evharističnih shodov; duhovnik kot voditelj cerkvenih matic nasproti cerkvi in državi; kako odstraniti nevarnosti nečistosti pri odraščeni mladini; legitimacija per subs. matrim. z ozirom na cerkvene in državne določbe; kako v tem oziru postopati glede Amerikancev; razvade pri čuvanju mrličev, pri „venec plesati“ na božjih potih; kako tvarine iz katekizma praktično in uspešno razlagati; kako naučiti mladino, da se z uspehom udeležuje sv. maše; affintas in spovednica; spovednik in tihotapstvo; oderuštvo pri vinski kupčiji; razno iz kazuistike.

T r ž i č (zaradi sv. birme v okolišču samo 2 konferenci): O božjem izvoru zakramenta sv. pokore; o zasebni pobožnosti duhovnikovi; katere cerkvene pobožnosti so zapovedane, katere le nasvetovane in kako naj se obhajajo.

V i p a v a (5 konferenc): Kako naj duhovnik deluje v smislu knezoškofa; vsakdanja vprašanja; kako naj se vodijo Marijine družbe, da obrodijo zaželjen sad; o dolžnosti društva duhovnikov na čast presvetemu Srcu; evharistična slavnost; katere molitve naj molijo otroci pri sv. maši; o molitvi duhovnika; o mašnih rubrikah; o katehetskimi metodi; poročilo iz dekanijskega shoda.

V r h n i k a (7 konferenc): S čim preprečimo, da po pregovoru: „Quotidiana vilescunt“, ne postanemo mlačni; o Marijinih družbah; o brevirju; o dogodkih zadnjega časa; o premišljevanju; o spominski knjigi; o poduku ženinov in nevest; o družini v župnišču; praktične opombe glede premoženja, naloženega v hranilnici; občevanje z ženskim spolom zunaj župnišča; o dekanijski knjižnici; o povračljivih in priložnostnih grešnikih; praktične pastoralne zadeve; o rubrikah; „Eme-riten Verein.“

Ž u ž e m b e r k (4 konference): Slov.-hrvaška „Evharistia“; o postni postavi; poročilo iz dekanijskega shoda; križi ob potih; o poselskem vprašanju; pokopavanje drugovercev; kako ravnati z mešanimi zakoni.

T r e b n j e (8 konferenc): O pravih sodalitatih; vzroki propadanja kmečkega stanu; o rubrikah; de absolute danda et abneganda; poselsko vprašanje; iz socijologije.

R a d o l j i c a (11 konferenc): Socijalne čednosti duhovnikove; de fide, de justitia; de mortificatione; o odpustkih, posebno za duhovnike; rubrike brevirja in vzvišenost brevirja; ordo dux est ad Deum et quae a Deo sunt, ordinata sunt; kako bi zamogli kateheti več vspeha doseči; antisemitizem, kako ga umeva sv. cerkev, ali tudi Slovence zanima to vprašanje; krščanski socijalni reformi podlaga je verska šola; o janzenizmu in jožefinizmu na Kranjskem od leta 1770—1870; o katoliški renesansi ali katol. prebujenju v drugi polovici 19. stoletja 1848—1900; na kaj morajo katoliški zastopniki ljudstva gledati, in katerih nevarnosti se je ogibati, da proderó katol. načela v maso ljudstva; razna sredstva v pokristijanjenju javnosti; časnikarstvo in družabno gibanje; o socijologiji.

II. Pismeni elaborati.

Ni sicer zapovedano, da bi se morale pri konferencah obravnavane tvarine pismeno rešiti, storili so pa nekateri gospodje to prostovoljno, kar je posebno hvale vredno, kajti pri pismenem izdeljevanju se bolj uglobi v tvarino in elaborat se lahko porabi za tisk v enem ali drugem znanstvenem listu.

Pismeno so izvršili naloge nastopni gospodje v dekanijah:

L e s k o v e c: g. Anton Abram (zakaj naj duhovnik deluje na to, da se socijalno vprašanje ugodno reši?)
g. Jos. Pravhar (kako upliva kapitalizem na revneje sloje); g. Fr. Erzar (Tisk in duhovnik).

V r h n i k a: g. Fr. Lakmayer (s čim preprečimo duhovniki, da po pregovoru: „Quotidiana vilescunt“ ne postanemo mlačni v izvrševanju duhovniških opravil in dolžnosti); g. Jak. Kleindienst (o brevirju); gospod J. Karlin (o spominski knjigi); g. F. Bernik (o premišljevanju; o grešnikih iz navade, priložnostnih in povračljivih); g. Val. Oblak (o dekanijski knjižnici).

K a m n i k: g. Zabukovec (o izseljevanju Slovencev v Ameriko).

T r n o v o: g. Karol Lenasi (kako naj rabi duhovnik svoj jezik, v čem greši, v čem naj se varuje).

R i b n i c a: g. Pešec (o alkoholizmu); g. Rihtaršič (kako naj se obrača duhovnik do političnih nasprotnikov); g. Janež (priprava za sv. mašo in zahvala); g. Rihtaršič (katere napake ljudstvo pri duhovniku najhitreje opazi in najhuje obsoja); g. Krumpetar (beseda cerkvenikom in: duhovnik z ozirom na zmernost); g. Kolbezen (kako se morejo z uspehom

voditi Marijine družbe); Fr. Kralj (katere so napake cerkvenih uslužbencev).

Tržič: g. Kržišnik (zapovedane in le nasvetovane cerkvene pobožnosti); g. Barle (božji izvor zakramenta sv. pokore).

III. Posebne želje in razna vprašanja pri konferencah.

Žužemberk: a) Naj se preskrbé slovenske pridige za Slovence na Kočevskem. b) V direktoriju naj se o tridnevnih ali drugih posebnih dneh tiskajo odpustki, kakor je navada na Dunaju. c) Se li sme moliti rožni venec meseca oktobra, oziroma v adventu, če je med sv. mašo petje z orgljami? kaj če je sv. maša peta?

Odgovor: ad a) so se že preskrbele; ad b) se bo zgodilo; ad c) ne.

Loka: Naj se ustanovi v bogoslovju stolica za ascetiko in mistiko.

Odgovor: se je že preskrbelo za večjo ascetično izobrazbo — stolice ustanoviti ni mogoče.

Kamnik: a) Naj se spisujejo župne kronike; naj se ustanovi dekanjska knjižnica. b) Ali bi ne bilo dobro, da bi se izdala knjižica, v kateri bi bile popisane vse slovenske naselbine v Ameriki in kraji, v katerih so slovenski duhovniki? c) Ordinarijat naj bi se obrnil na deželno vladu, naj bi politična oblast ne delala zaprek brez potrebe porokam na Nemškem. Naj se naznani, kaj se zahteva na Nemškem od naših ljudi, ki se tam želé poročiti.

Odgovor: ad a) je celo zapovedano; ad b) Prevzvišeni g. knezoškof so že s škofom Trobcom v dogovoru zaradi te zadeve, pojasnilo glej v tem listu kakor tudi o točki c).

Sacerdotes Adoratores.

To društvo lepo napreduje. Duhovniki prihajajo h Kristusu, ki je pot, resnica in življenje in vodijo k Njemu vernike. „Gospod, kam hočemo iti, Ti imaš be-

sede večnega življenja.“ Več kot šesti del vseh duhovnikov po celem svetu (72.000) je že pri društvu, ki še vedno narašča. V naši škofiji je čez polovico duhovnikov častilcev presv. Zakramenta. Natančni pregled je ta-le: Vpisalo se jih je 339. — Vpisalo, pa nobenega libela poslalo, torej dejansko ne pristopilo jih je 18, umrlo 27, v druge škofije prestopilo (razni redovniki) 9, izbranih 19, zadnji čas opominjanih 20, iz drugih škofij so pristopili 3. Vsi drugi kaj redno pošiljajo libele.

Vidi se, da bi jih bilo lahko še več pri družbi zlasti sedaj, ko ljudstvo s tako navdušenostjo kleči in moli pred tabernakelnom, duhovniki ne smemo zaostati. Upamo pa, da bodo s časom vsi duhovniki člani tega društva, kakor so že do malega vsi pristopili k društvu ss. Cordis. Umestno bi bilo, da bi pri konferencah ss. Cordis eden ali drugi nekoliko spodbudil svoje sobrate, kakor se je zgodilo v kamniški dekaniji, kjer so vsled tega postali vsi adoratores in pristopili društvu. Enako se je zgodilo, kakor se sliši, tudi v Kočevju. Tako je prav; med seboj naj se navdušujejo prijatelji in brez dvoma bo tak bratovski opomin premnogo lepega sadu obrodil.

Glasilu društva je nemška „ss. Eucharistia“ in slovensko hrvaška, katero dobiva vsak član in pri kateri so libeli, da se izpolnijo mesečno ali na dva meseca in se pošljejo podpisancu. Pri tej priliki se pripomni, naj blagovolijo čč. gg. člani na libel zapisati številko, katero imajo na sprejemnici, da se olajša uvrstitev po številkah.

Slovensko-hrvaška „Ss. Eucharistia“ je letos jako lična, ima lepe slovenske govore o presv. R. Telesu podaja tudi vse važne podatke o gibanju v društvu — prav toplo jo torej priporočamo.

Kdor hoče pristopiti društvu, naj naznani željo podpisancu, ki mu bo preskrbel sprejemnico, „ss. Eucharistia“ pa naj si naroči vsak sam naravnost pri odpravništvu v Krku (Veglia, Istra) (pošljeta se 2 kroni).

Naj častijo Jezusovo presveto Srce v presv. Zakramentu srca vseh duhovnikov, vseh vernikov, naj ga častijo v vseh tabernakelnih, po vsej slovenski zemlji do konca dni! Adveniat Regnum Tuum Eucharisticum!

Flis.

Razsodba c. kr. upravnega sodišča na Dunaju

v celovškem pokopališkem vprašanju.

Nr. 7054 ex 1903.
B.-G.-S.

Im Namen Seiner Majestät des Kaisers!

Der k. k. Verwaltungsgerichtshof hat unter dem Vorsitz des k. k. Senatspräsidenten Dr. Ritter von Alter, in

Gegenwart der Räte des k. k. Verwaltungsgerichtshofes Dr. Reiffig, Freiherrn von Jacobi, Benker und Dr. Schwarz, dann des Schriftführers k. k. Hofsekretärs Grafen Kuenburg, über die Beschwerde der Kirchenvorstellung St. Peter und Paul in Klagenfurt gegen die Entscheidung des Landes-

auschusses des Herzogtumes Kärnten vdo. 20. November 1902, Z. 18.066, betreffend die Errichtung eines konfessionellen Friedhofes, nach der am 24. Juni 1903 durchgeführten öffentlichen mündlichen Verhandlung, und zwar nach Anhörung des Vortrages des Referenten, sowie der Ausführung des Dr. Josef Luggin, Advokaten in Klagenfurt, in Vertretung der Beschwerde, sowie der Gegenansführungen des Landesrates Dr. Wilhelm Müller, in Vertretung des belangten Landesauschusses des Herzogtumes Kärnten, zu Recht erkannt.

Die angefochtene Entscheidung wird als **gesetzlich nicht begründet aufgehoben**.

Entscheidungsgründe:

Das vorbehaltlich der Erwirkung des Baukonsenses für etwa auszuführende Baulichkeiten gestellte Ansuchen der Kirchenvorsteherung der Dom- und Stadtpfarrkirche St. Peter und Paul in Klagenfurt um die Bewilligung zur Errichtung eines römisch-katholischen Friedhofes auf der Ackerparzelle Nr. 386 der Katastral-Gemeinde Welzenegg im Territorium der politischen Gemeinde St. Peter hat der Gemeindeauschuß von St. Peter mit Beschluß vom 5. Dezember 1901 unter Hinweis auf den bevorstehenden Bau der Karawankensbahn, auf die polizeiliche, sowie sanitäre Ueberwachung eines Friedhofes, auf den nur in dieser Baulinie möglichen Aufbau des Schlachthauses und die damit verbundene Errichtung eines Viehmarktes, sowie darauf, daß sich der ganze Grundkomplex bis auf einen kleinen Teil im Feuerrayon der Munitionsmagazine befindet und auch die Bautätigkeit in der Gemeinde hauptsächlich nur nach dieser Richtung hin möglich sei, abgewiesen.

Der Landesauschuß hat mit seiner nunmehr angefochtenen Entscheidung vom 20. November 1902, Z. 18.066, diesen abweislichen Bescheid bestätigt. Der Landesauschuß nahm hierbei den Standpunkt ein, daß zwar allerdings ein Teil der Abweisungsgründe des Gemeindeauschusses nicht als ausschlaggebend anerkannt werden könne, daß jedoch bei dem Umstande, als der Kirche ein subjektives Recht, also ein durch die Rechtsordnung geschütztes Interesse, gerade in der Gemeinde St. Peter einen Friedhof zu errichten, nicht zusteht und als nach § 3, lit. d, des Gesetzes vom 30. April 1870, R.-G.-Bl. Nr. 68, die Errichtung von Friedhöfen in den selbständigen Wirkungskreis der Gemeinde gehöre, die letztere auf Grund der ihr zustehenden „freien Selbstbestimmung“ in der auf Zweckmäßigkeitsgründe zu stützenden Beurtheilung des ihr vorliegenden Gesuches in keiner Weise und insbesondere nicht durch die Rücksicht auf ein angebliches, jedoch nicht vorhandenes Recht der Kirche beschränkt gewesen sei. Dieser Standpunkt der angefochtenen Entscheidung ist jedoch ein unhaltbarer.

Die Benützung einer Grundfläche zur Beerdigung eines oder mehrerer Menschen ist in erster Linie ein Ausfluß des Eigentumsrechtes an der Grundfläche, vermöge welchem der Eigentümer nach § 354 des Allgemeinen bürgerlichen Gesetz-

buches mit der Substanz und den Nutzungen einer Sache nach Willkür zu schalten berechtigt ist.

Durch jede Unterjagung der Benützung einer Grundfläche zu dem angegebenen Zwecke kann daher eine Verletzung der Rechte des Eigentümers, beziehungsweise im vorliegenden Falle des Gebrauchsberechtigten eintreten, insoferne dieser Unterjagung, beziehungsweise Verweigerung der Bewilligung zur Errichtung eines Begräbnisplatzes nicht positive, die Ausübung des Eigentumsrechtes beschränkende gesetzliche Vorschriften zugrunde liegen. Hiemit widerlegt sich zunächst die in der Gegenschrist erhobene und auf den behaupteten Mangel eines verletzbaren Rechtsanspruches der Kirchenvorsteherung gestützte Einwendung der mangelnden Beschwerdelegitimation, da die Kirchenvorsteherung mit dem oben erwähnten, an die Gemeindevertretung von St. Peter gerichteten Gesuche ihr Recht zur Errichtung eines kirchlichen Friedhofes zur konkreten Realisierung bringen wollte und dieses Recht durch die abweisliche Entscheidung — wenn dieselbe keine gesetzliche Grundlage hat — verletzt sein kann. Insoferne jedoch die Einwendung der mangelnden Legitimation in der Gegenschrist auch darauf gestützt werden will, daß zur Errichtung eines kirchlichen Friedhofes und daher auch zur diesfälligen Beschwerdeführung nur die Pfarrgemeinde, nicht aber die Kirchenvorsteherung, als welche im vorliegenden Falle der Pfarrer in Gemeinschaft mit dem Kirchenkämmerer einschritt, berechtigt gewesen sei, so ist hierauf zu bemerken, daß sich die abweisenden Entscheidungen der autonomen Behörden keineswegs auf dieses vermeintliche formelle Gebrechen des Gesuches stützen, das übrigens der Kirchenvorsteherung, als Repräsentantin der betreffenden Kirche, keineswegs das Recht zur Errichtung eines kirchlichen Friedhofes abgesprochen werden kann, insoferne sie das aus den zu ihrer Verfügung stehenden Mitteln durchzuführen vermag.

Sollten andere Mittel und insbesondere jene der Pfarrgemeinde (Konkurrenzbeiträge) in Anspruch genommen werden, so ist es Sache der letzteren, nicht aber Sache der Gemeinde St. Peter, deren Rechte zu wahren.

Aus den obigen Ausführungen ergibt sich aber auch zur Sache selbst, daß die angefochtene Entscheidung, welche sich ausschließlich auf das der Gemeinde St. Peter vindizierte Recht die Errichtung eines kirchlichen Friedhofes innerhalb ihres Territoriums nach ihrer freien Selbstbestimmung zu unterjagen, stützt, keine gesetzliche Grundlage hat.

Die Errichtung kirchlicher Friedhöfe gehört überhaupt nicht in den Wirkungskreis der politischen Gemeinde, sondern in jenen der kirchlichen Organe; sie gehört daher auch nicht in den selbständigen Wirkungskreis der Gemeinde, weshalb von einer Uebung des freien Selbstbestimmungsrechtes keine Rede sein kann.

Der § 3, lit. d, des Gesetzes vom 30. April 1870, R.-G.-Bl. Nr. 68, auf welchen sich die angefochtene Entscheidung in mißverständlicher Auffassung desselben beruft, wollte lediglich in Wahrung sanitärer Rücksichten und Interessen nur normieren, wem von Gesetzes wegen die

Verpflichtung obliege, dem da und dort zutage tretenden Bedürfnisse nach einem Begräbnisplätze Genüge zu leisten. Die Errichtung der aus sanitären Gründen notwendigen Friedhöfe gehört also in den selbständigen Wirkungs- und Verpflichtungskreis der Gemeinde, oder mit anderen Worten: die Gemeinde hat dafür zu sorgen, daß dem etwaigen Mangel an geeigneten Friedhöfen abgeholfen werde. Dies schließt aber durchaus nicht aus, daß auch andere Faktoren und insbesondere die kirchlichen Organe in ihrem Wirkungskreise freiwillig und etwa zur Wahrung religiöser Interessen — allerdings ohne Verletzung der sanitären Vorschriften — Friedhöfe errichten. Die angefochtene Entscheidung war daher schon deshalb aufzuheben, weil sie der Kirchenvorsteherung St. Peter und Paul ohne gesetzliche Grundlage das Recht zur Errichtung eines kirchlichen Friedhofes absprach.

Die angefochtene Entscheidung war aber auch deshalb als gesetzwidrig aufzuheben, weil sie der Gemeinde auch noch insbesondere eine Kompetenz vindizierte, die derselben nicht zukommt, das ist die Kompetenz zur Entscheidung der Frage, ob die Widmung eines Platzes als Begräbnisstätte, also die Errichtung eines Friedhofes auf einem bestimmten Platz aus dem sanitären Gesichtspunkte zulässig sei oder nicht.

Der Landesauschuß beruft sich diesbezüglich auf den § 3, lit. d, des Gesetzes vom 30. April 1870, N.-G.-Bl. Nr. 68, dessen wahre Bedeutung jedoch bereits oben gekennzeichnet wurde. Wenn in einem die Organisation des öffentlichen Sanitätsdienstes betreffenden Gesetze „die Errichtung“ von Friedhöfen als in den selbständigen Wirkungskreis der Gemeinde gehörig bezeichnet wird, so kann dies doch nichts anderes bedeuten, als daß die Gemeinde im Bedarfsfalle und aus sanitären Rücksichten verpflichtet ist, Friedhöfe zu errichten und daß niemand anderer hiefür in Anspruch genommen werden darf.

Die Verpflichtung zur Errichtung eines Friedhofes umfaßt aber keineswegs das Recht zur Entscheidung darüber, ob die von der Gemeinde pflichtmäßig, oder

von anderen freiwillig zu errichtenden Friedhöfe den sanitätspolizeilichen Vorschriften entsprechen.

Im § 3, lit. a, leg. cit., wird ausdrücklich die Handhabung der sanitätspolizeilichen Vorschriften in Bezug auf Strafen zc. der Gemeinde vorbehalten, wogegen die lit. d dieser Gesetzesstelle nicht von der Handhabung der Vorschriften in Bezug auf die Errichtung von Friedhöfen spricht, sondern der Gemeinde einfach die Errichtung der (notwendigen) Begräbnisplätze, sowie die Instandhaltung und Ueberwachung der bestehenden Begräbnisplätze aufträgt.

Diese Verschiedenheit der Aktion in derselben Gesetzesstelle zeigt auch klar den Unterschied, welchen der Gesetzgeber in dieser Beziehung machen wollte.

Nur die Staatsverwaltung, das ist die politische Behörde, ist daher nach § 1, lit. g, leg. cit., als Ueberwachungsbehörde berechtigt, die Widmung eines Platzes zum Beerdigungsplatz, das ist die Errichtung eines Friedhofes aus sanitätspolizeilichen Rücksichten zu untersagen.

Wenn daher auch die Kirchenvorsteherung von St. Peter und Paul in Klagenfurt in irriger Auffassung der bezüglichen gesetzlichen Vorschriften die Gemeindevertretung von St. Peter um die Bewilligung zur Errichtung des Friedhofes — nicht aber um die Erteilung eines Baukonsenses, welche allerdings in die Kompetenz der Gemeinde als Baubehörde fällt — ersucht hat, so war die Kirchenvorsteherung bei dem Umstande, als die Kompetenzgrenzen von amtswegen einzuhalten sind, mit diesem ihrem Ansuchen an die zuständige politische Behörde zu weisen, nicht aber eine unzuständige Entscheidung über dieses Ansuchen zu fällen.

Die angefochtene Entscheidung war demnach auch wegen Unzuständigkeit der autonomen Behörden zu einem Ausspruche in der Sache aufzuheben.

Wien, am 24. Juni 1903.

Kuenburg.

(Siegel).

Alter.

Perijodična poročila in izkazi za leto 1903.

Velečastiti gospodje duhovni pastirji se vabijo, da vpošljejo najpozneje do 1. novembra tega leta potom dekanijskih uradov knezoškofjski pisarni za leto 1903 običajna perijodična poročila in izkaze, in sicer:

1. o številu duš v posameznih duhovnijah,
2. o številu potrebnih direktorijev in šematizmov za leto 1904,
3. o številu prebivalstva po veroizpovedanju,

4. o premembah poštnih postaj, h katerim pripadajo posamezne duhovnije, istotako o telegrafskih postajah,

5. o okrajnih in krajnih šolskih nadzornikih, če so duhovniki,

6. o pogreških, ki so se morda vrinili v letošnji škofjski šematizem in o podatkih, ki bi izpopolnili krajevni imenik.

60.

Paramenti izza časa cesarice Marije Terezije.

Najvišji dvornik Njegove c. in kr. visokosti nadvojvode Ludovika Viktorja, Maksimilijan grof Thurn na Dunaju, se je obrnil do prevzvišenega gospoda knezoškofa s pismom z dne 26. t. m., št. 354, v katerem piše doslovno:

Seine k. und k. Hoheit der durchlauchtigste Herr Erzherzog Ludwig Victor beabsichtigt im Laufe der ersten Hälfte des kommenden Jahres eine Ausstellung von Meßgewändern und Paramenten aus der Zeit weiland Ihrer Majestät der Kaiserin Maria Theresia in Wien zu veranstalten.

Zu diesem Zwecke beauftragt mich Seine kaiserliche Hoheit, mich an Euere fürstbischöfliche Gnaden

mit der höflichen Bitte zu wenden, in absehbar nicht zu ferner Zeit alle jene Stifte, Klöster, Pfarreien etc. gütigst bekannt geben zu wollen, wo sich solche Gegenstände, — entweder von weiland Ihrer Majestät und Allerhöchstihren Töchtern selbst gestickt, oder aber gewidmet, — derzeit noch vorfinden.

Da bo mogoče ustreči želji Njegove c. in kr. visokosti, naj čč. gg., ki imajo pri svojih cerkvah kaj paramentov izza časa cesarice Marije Terezije, to javijo kn. šk. ordinarijatu vsaj do dne 15. oktobra 1903.

61.

Konkurzni razpis.

Razpisujejo se župnije: Cerklje v kranjski dekaniji; Ljubno v radovljiški dekaniji; Mirna v trebanjski dekaniji; Planina v vipavski dekaniji; Sodražica v Ribniški dekaniji; Zapoge v kranjski dekaniji.

Prošnje za župnije Cerklje, Mirno in Zapoge naj se naslové na veleslavno c. kr. deželno vlado v Ljubljani; za župniji Ljubno in Planino na kn.-šk. ordina-

rijat v Ljubljani; za Sodražico pa na slavno lastništvo patronske graščine v Ribnici.

Kot zadnji rok za vlaganje prošenj se s tem določi 24. dan oktobra 1903

Soseščani podružnice sv. Katarine v Lomu pri Tržiču silno želé svojega duhovnika. Ako bi koga veselilo tjekaj iti, naj to javi knezoškofijskemu ordinarijatu.

62.

Škofijska kronika.

Knezoškofijskim duhovnim svetnikom so bili imenovani čč. gg.: Mihael Trček, ko je bil imenovan dekanom šmarijske dekanije, Anton Jamnik, župnik v Sorici, Ivan Podboj, župnik v Toplicah, dr. Jos. Marinko, profesor veronauka na c. kr. višji gimnaziji v Novem mestu, dr. Frančišek Ušeničnik, spiritual v bogoslovnem semenišču v Ljubljani.

Podeljene so bile župnije: Škocijan pri Turjaku č. g. Jakobu Mercu, župniku pri Sveti Trojici nad Cerknico; Poljanica (Pöllandl) tamošnjemu č. g. žup. upravitelju Frančišku Sturmju; Babnopolje tamošnjemu č. g. žup. upravitelju Adolfu Knolu; Reteče č. g. Andreju Šimencu, župniku v Št. Lovrencu ob Temenici; Šmartin pod Šmarno goro čast. g. Jakobu

Strupiju, kuratnemu beneficijatu na Goričici; Gote nice (Göttenitz) č. g. Josipu Gliebeju, kapelanu v Reki (Rieg) pri Kočevju; Velesovo čast. gosp. Josipu Brešarju, župnemu upravitelju v Sodražici; Predoslje tamošnjemu č. g. župnemu upravitelju Ignaciju Zupancu; Leše tamošnjemu č. g. župnemu upravitelju Frančišku Bleiweisu; Sela pri Kamniku č. g. Antonu Jamniku, župniku v Sorici; Ihan č. gospodu Antonu Antončiču, župniku v Planini pri Vipavi; Koprivnik č. g. Josipu Vrankarju, kuratu na Ustji.

Kanonično vmeščeni so bili čč. gg.: Valentin Marčič na župnijo Slap dné 17. avgusta 1903; Jakob Merc na župnijo Škocijan pri Turjaku dné 28. avgusta 1903; Andrej Šimenec na župnijo Reteče

dné 4. septembra 1903; Frančišek Sturm na župnijo Poljanico (Pöllandl) dné 4. septembra 1903; Adolf Knol na župnijo Babno polje dné 4. septembra 1903; Mihael Trček na župnijo Šmarije dné 14. septembra 1903; Jakob Strupi na župnijo Šmartin pod Šmarno goro dné 14. septembra 1903; Josip Brešar na župnijo Velesovo dné 17. septembra 1903; Anton Stenovec na župnijo Duplje dné 20. septembra 1903; Frančišek Bleiweis na župnijo Leše dné 1. oktobra 1903; Ignacij Zupanec na župnijo Predoslje dné 2. oktobra 1903.

Č. g. Alfonz Levičnik, namestni gimnazijski učitelj v Kranju, je bil imenovan za veroučitelja na mestni nižji realki v Idriji.

Za profesorja na bodočih knezoškofijskih zavodih se je šel pripravljat na dunajsko vseučilišče č. g. Josip Kržišnik, kapelan v Tržiču.

V kapucinski red je bil odpuščen novomašnik č. g. Vincencij Marolt.

Č. g. Frančišek Pavlin, župnik na Colu, je resigniral na svojo župnijo in je bil nameščen kot župni upravitelj pri Sv. Trojici nad Cerknico.

Premeščeni so bili čč. gg.: Josip Demšar iz Kočevja kot prefekt v deško semenišče; Josip Koblar iz Ribnice kot ekspozit na Goro pri Sodražici; Ivan Plahutnik z Iga v Cerknico; Frančišek Zupančič iz Črnomlja kot I. kapelan na Igi; Ivan Baloh iz Kranjske gore v Mengeš; Anton Čop iz Bohinjske Bistrice v Kranjsko goro; Ivan Janec od Sv. Križa pri Litiji kot župni upravitelj na Col; Evgen Legat iz Planine h Sv. Križu pri Litiji; Alojzij Merhar iz Šmartna pri Litiji v Planino; Ivan Erjavc iz Boštajna v Šmartno pri Litiji; Jakob Ogrizek iz Hinj v Vreme; Josip Perz iz Črmošnjic v Hinje; Jakob Žust iz Radeč pri Zidanem mostu v Krško; Josip Podlipnik iz Šent Janža v Predoslje; Valentin Remškar iz Preddvora kot ekspozit v Matenjo vas; Jakob Pokorn iz Starega trga pri Poljanah v Horjul; Peter Janec iz Toplic v Stari trg pri Poljanah; Andrej Magajna iz Loškega potoka v Knežak; Leopold Kolbezen iz Dolenje vasi v Faro pri Kostelu; Josip Žagar iz Dobropolj kot župni upravitelj v Št. Lovrenc ob Temenici; Anton Golf iz Mengša v Dobropolje; Ivan Sever iz Cerkelj pri Krškem kot ekspozit na Razdrto; Frančišek Bernik z Vrhlike kot kuratni beneficijant na Goričico; Jurij Karlin z Vrhlike kot župni upravitelj v Sorico; Matej Sušnik iz Selca kot I. kapelan na Vrhlike; Frančišek Zega iz Št. Vida pri Zatičini kot I. kapelan v Selca; Ivan Lomšek iz Žužemberka v Št. Vid pri Zatičini; Anton Lombar

iz Postojne v Cerklje pri Krškem; Andrej Ažman iz Semiča v Postojno; Leonard Zupan iz Šmarije kot I. kapelan v Tržič; Josip Pravhar iz II. kapelanije na I. kapelanijo v Semiču; Ivan Pelc z Ubeljskega v Reko (Rieg) pri Kočevju.

Na novo so bili nameščeni čč. gg. semeniški duhovniki oziroma novomašniki: Matej Ahačič v Radečah pri Zidanem mostu; Rudolf Cepuder v Gorjah; Leopold Černe kot II. kapelan v Žužemberku; Martin Drolc kot drugi kapelan na Igu; Josip Gostiša Preddvorom; Ivan Jovan na Bohinjski Bistrici; Mihael Kmet v Loškem potoku; Ivan Kozina v Dolenji vasi; Josip Kraker v Črmošnjicah; Josip Logar kot I. kapelan v Kočevju; Ivan Mikuš kot II. kapelan v Poljanah nad Škofjo Loko; Peter Natlačen v Toplicah; Martin Pečarič v Boštanj; Leopold Podlogar v Črnomlju; Stanislav Premerl na Vrhlike; Frančišek Steržaj v Šent Janžu; Martin Štular kot II. kapelan v Semiču; Frančišek Vovko v Starem trgu pri Ložu.

Stalni pokoj je dovoljen čč. gg.: Frančišku Jarcu, župniku na Mirni; Janezu Teranu, župniku v Ljubnem; Antonu Golobiču, župniku v Cerkljah.

Umrli je čast. gosp. Martin Narobe, župnik v Zapogah, dné 20. avgusta 1903.

Priporoča se v molitev čč. gg. duhovnim sobratom.

V knezoškofijsko Alojzijevišče je sprejetih za šolsko leto 1903/04 14. novih gojencev, in sicer:

Petošolci:

Jonke Artur iz Kočevja;
Lesar Josip iz Ribnice;
Žrjav Gregor z Jesenic.

Četrtošolci:

Gerlovič Frančišek iz Cerkelj pri Krškem;
Gnidovec Anton z Ajdovca;
Sedej Frančišek s Trate.

Tretješolci:

Bogataj Lovro iz Stare Loke;
Gnidovec Anton z Ajdovca;
Mejak Jakob iz Ormoža;
Mohorč Ivan iz Zgoš p. Begunjah na Gorenjskem;
Hiti Frančišek od Sv. Trojice pri Cerknici;
Plevnik Anton iz Črnomlja;
Pestotnik Ivan iz Spodnega Tuhinja;
Žganjar Ignacij iz Dobropolja

Knezoškofijsko deško semenišče Alojzijevišče šteje v letošnjem šolskem letu 58 gojencev.

Knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani, dne 2. oktobra 1903.